

Авксентий Велешки и Битолски

(светско име: Христо Захариев Големинов) е роден в Самоков през 1798 г. Учи в Рилския манастир, където се замонашва. От 1848 до 1855 година е митрополит във Велес.

Съдейства за развитието на новобългарското образование и защитава населението пред османските власти. От края на 50-те години активно участва в борбите за църковна независимост в Цариград и е смел изповедник на Православието. След Великденската акция от 1860 година се отрича от Вселенската гръцка патриаршия, заради което е анатемосан и заточен заедно със своите съратници Иларион Макариополски и Паисий Пловдивски в Света гора. Завръща се от заточеничество в Цариград на 25 септември 1864 година.

Авксентий Велешки умира на 1 или 2 февруари 1865 година. Погребан е в двора на българската църква „Свети Стефан“ в Цариград.

Митрополит Авксентий Велешки

Екзарх Антим I

(светско име: Атанас Михайлов). Роден е през 1816 г. в Лозенград. Приема монашество в Хилендарския манастир, Света гора, Атон. Завършил е богословско училище, Одеската семинария и Московската духовна семинария. Избран е за митрополит на Видин. С богатите си знания той спечелва доверието на църковните дейци за независима българска църква. На 3 април 1872 г. е избран за първи български екзарх. Застанал начело на възрождената българска църква в най-решителния етап от националната революция, Антим I поема с достойнство отговорностите на времето. С непоколебима вяра през 1876 г. той защитава българския народ, с риск за живота си. На следващата година екзарх Антим е изпратен на заточение в Мала Азия. След освобождението, той се завръща в България и умира на 1 декември 1888 г.

Екзарх Антим I

Митрополит Климент Търновски

е известният български книжовник, писател и общественик, Васил Друмев.

Роден в Шумен през 1841 г., той завършва Одеската семинария и Киевската Духовна академия. Автор е на двете повести «Нешастна фамилия» и «Ученик и благодетели» и на историческата драма «Иванко — убиецът на Асеня». С тези свои творби той заема видно място във възрожденската ни литература. Васил Друмев приема монашество и през 1884 г. е избран единодушно за Търновски митрополит.

Той е изключителен по заслуги църковен деец, пастир и проповедник и неustraшим изповедник на православната вяра.

Митрополит Климент ни е завещал да отдаваме признателност на нашите деди за това, че са запазили за нас и са ни предали непокътната, истинската Христова, наша, чиста и свята Православна вяра. А на нас -техните потомци, още повече да пазим православната си вяра, да я почитаме и да живеем според нейните заповеди и наредби, да се радваме от душа и сърце и да благодарим от дълбочината на сърцето си на всеблагия Бог, задето е укрепил народът ни в Своята Божествена и спасителна истина. Да пазим Православието като очите си — това е най-висока и свещена длъжност на всеки честен българин.

Завещал ни е винаги да помним: « **Има Православие у нас, има и български народ; няма Православие — няма и български народ** »

Сред лика на българските светии има трима мъченици, които през XV век пострадали от фанатизирани тълпи мюсюлмани и с кръвта си са засвидетелствали своята вяра в Спасителя Иисус Христос. Това са почитаният общар св. великомъченик Николай Нови Софийски, който бил убит с камъни и след това изгорен от развилнялата се тълпа на 17 май 1955 година, младият златар Георги Нови Софийски, който бил изгорен жив на клада на 11 февруари 1515 година, и св. Георги Най-нови, който бил обесен на 26 май 1530 година.

Св. мъченик Георги Софийски Стари

Св. мученик Георгий Старый Софийский Болгарский

†1437 година; Чества се на 26 март

Св. Георги Софийски Стари е един от многобройните мъченици за вярата от първите години на турското робство. Той е и един от малцината, за които са запазени писмени свидетелства. Св. Георги се родил през 1407 година в София. В християнската вяра и благочестие го възпитали родителите му. Хубавият млад мъченик Георги бил с военен чин - в турската или византийската войска, житиеписецът не пояснява.

По примера на своя молитвеник и закрилник св. Георги Победоносец, изпълнявал достойно войнишката си служба и получил знака на голямо отличие. Когато навършил 30 години, се озовал в завзетия от турците град Одрин. "който някога беше блажен град, защото имаше християнско население, а сега е нещастен, защото гъмжи от заблуда, както преди когато го владееше нечестивия род на езическите елини", както уточнява житиеписецът.

Там на 26 март 1437 година мъченикът Георги пострадал заради искрената си вяра в Господ Иисус Христос. Как станало това?

Турчин-оръжейник, при когото св. Георги отишъл да му оправи лъка, похулил

християнската му вяра. Уверен в безкрайния блажен живот с Бога, св. Георги без страх изповядал и защитил вярата си. Турците го заловили, увещавали, заплашвали и жестоко измъчвали. Осъдили го на смърт - първо го прободили с нож, а после го изгорили на клада.

Св. мъченик Георги Софийски Нови (Кратовски)

Св. мученик Георгий Новый Софийский Болгарский
†1497 - 1515 година; Чества се на 11 февруари

Знае се че бил роден през 1497 г. в гр. Кратово, Македония, в благочестиво българското семейство. Родителите му Димитър и Сара починали рано. След като получил елементарна грамотност и станал изкусен майстор-златар, младият Георги потърсил прибежище и препитание чак в София. Намерил подслон в дома на поп Пейо и започнал да упражнява занаята си. Физическата красота и необикновеното майсторство на Георги впечатляват турците, които се опитват да го помохамеданчат. Привидно като клиент, а всъщност за да провокира младия българин, при него дошъл някакъв образован турчин. Той въвлякъл Георги в разговор по въпросите на вярата, но младият златар го заставил да млъкне засрамен. Тогава турчинът съобщил на онези, които го пратили, че Георги е опасен за мохамеданството и насила трябва да бъде потурчен. Кадията извикал Георги под предлог да му даде своя поръчка, като отново умишлено предизвикал спор за вярата.

Отговорите на Георги, който смело защитавал християнството, озлобили присъстващите мюсюлмани. По тяхно настояване властите го хвърлили в затвора.

Духовния му наставник поп Пейо го посетил в затвора и му вдъхнал твърдост във вярата. Пред съда Георги се държал достойно и кадията в крайна сметка го намерил за невинен. Разярените мюсюлмани обаче търсели отмъщение.

Те самоволно завлекли Георги на мегдана и хвърлили 18-годишният младеж в горяща клада. Когато той започнал да се моли, един турчин го ударил с голямо дърво в главата и го повалил мъртъв в пламъците.

Това станало на 11 февруари 1515 г. По някакво чудо дървата от кладата изгорели, а тялото на мъченика останало цяло и невредимо. Смелото поведение в съда, жестоките

изтезания и героичната гибел на младия българин разтърсили християнското население в града.

Службата и житието на светеца били съставени от поп Пейо.

"Този мъченик беше на осемнадесет години. Тънък и висок, възрус, с продълговато лице, високи и гъсти вежди, нос гърбав, пръсти на ръцете тънки и дълги. Кротък по нрав и препрост, той изпреварваше всички с поклона си и всекиго от познатите си наричаше "господине". Никога не се разсмя безразсъдно, нито се чу глупава и неприлична дума от устата му, нито пък се похвали за каквото и да е, нито попречи някому".

През нощта на смъртта му благочестиви християни го отнесли и погребали в митрополитската църква "Св. Марина" (тя се е намирала в двора на днешната Софийска митрополия). След известно време мощите на Георги били извадени от гроба и поставени в храма на всеобщо народно поклонение. Днес те са в неизвестност, като само една малка част от тях се съхранява в Драгалевския манастир "Св. Богородица" край София, а друга част - Рилския манастир "Св. Иван Рилски". (Виж : www.bulgariamonasteries.com сайт за Българските манастири).

Само 14 години след смъртта на мъченик Георги Нови, в далечен Новгород било сложено началото на църковното почитание към него, откъдето то се разпространило по цяла Русия. Паметта на светеца Църквата празнува на 11 февруари.

Св. Георги Софийски Най-нови

† 26 май 1530 година; Чества се на 26 май

Свети Георги бил син на благочестиви родители. Неговият баща Йоан и майка му Мария били сред най-знатните хора в град Средец. Георги бил дарен на родителите си от Бога, в отговор на техните горещи молитви, тъй като до преклонна възраст те нямали деца, подобно на Авраам и Сара в древност. По тази причина Йоан и Мария усърдно се молили на Господа, на Неговата Пречиста Майка и на светия великомъченик Георги Кападокийски. Те всеки ден ходели в църквата, която била посветена на този Божи угодник, раздавали милостиня и горещо молели Господа да ги освободи от тяхното безплодие. И Господ не презрял молитвите им, но в тяхната старост дарил утробите им с рожба от мъжки пол. Йоан и Мария донесли младенца в храма на свети великомъченик Георги и го кръстили в името на Отца и Сина и Светия Дух, като в светото Кръщение му дали името Георги.

Детето било възпитавано в страх Божий. Георги се научил да чете и скоро толкова добре изучил Свещеното Писание, че превъзхождал със знанията си всички свои връстници. Като пораснал и станал юноша, той твърде много заприличал - с красотата на лицето си и със своето целомъдрие - на древния Йосиф.

В това време България се владееела от турците. Когато Георги станал на двадесет и пет години (в това време родителите му вече били починали), турците започнали да се опитват да го привлекат към своето нечестие. Те му говорили: - Георги! Остави християнството и приеми нашата вяра. Приеми Божия пратеник Мохамед и нашия закон. При това турците насилва слагали на неговата честна глава чалма, каквато те обичайно носели и с която влизали в своите молитвени домове. Но светият им отговарял така: - Не подобава на нас, християните, да подражаваме на вашите нечестиви обичаи и да носим на главите си чалми.

Не ни подобава на нас да се отричаме от Христа, истинния Бог, Твореца на небето и земята, и да се лишаваме от плодовете на светото Кръщение. Кажете ми: мога ли аз да вярвам на Мохамед, който не е бил изпратен нито от Бога, нито от Божиите пророци, нито пък от Божиите апостоли, а е бил само един военачалник, и то военачалник на сатанинския полк, който издига знамената на дявола? Ето, дори и вие самите не знаете в какво вярвате. Самите вие сте отстъпили от истинския път.

Изобличавайки така турците, свети Георги започнал дръзновено да изповядва Христа като истински Бог, Създател и Творец на всичко съществуващо - видимо и невидимо, земно и небесно.

А след това, като заплюл в лицето нечестивците и ги нарекъл безбожници, светият хвърлил чалмата на земята и започнал да я тъпче с нозете си, говорейки сам на себе си: - О, Георги! Защо се бавиш? Христос те призовава при Себе Си!

Турците, като се разгневили, хванали светеца и нанасяйки му жесток побой и обсипвайки го с ругатни, го повлекли към техния съдия. Изправили го пред съдията и му казали:

- Ето тоя хули и се подиграва с нашата вяра.

А съдията, поразен от красотата на лицето му и от неговия мъжествен вид, отначало се опитал да го прелъсти с обещания:

- Ако се отречеш от Иисуса Христа, Когото вие наричате Син Божий, и ако се подчиниш на заповедта на самодържеца Селим и изпълниш неговата воля (защото на този Селим много царства се подчиняват), ти ще получиш за това много дарове и всевъзможни почести от нашия цар и ще бъдеш поставен за началник на всички воеводи във великия град Средец.

Но Христовият мъченик отново изповядал Господ Иисус Христос и изобличил турската вяра пред многочислената тълпа, която се била събрала. Тогава мъчителят се разярил и наредил безмилостно да бият светията с тояги. Георги бил мъчен жестоко, така че цялата му плът била разкъсана от тоягите, а от многобройните му рани обилно се леела кръв. Но без да обръща внимание на това, той не показал ни най-малко намерение да се подчини на нечестивата царска повеля.

Тогава съдията заповядал да режат кожата му на ивици от главата до нозете и получените рани да бъдат обгаряни със запалени свещи, от което тялото на мъченика така пламнало, че не се виждало лицето му, а плътта му се топяла, както восъкът се топи от огъня. Но Христовият мъченик доблестно понасял страданията, призовавайки и изповядвайки името на Господа Иисуса Христа.

След това мъчителят заповядал на войниците да развеждат мъченика из града, при което да бият барабани и да крещят:

- Не хули Божия пратеник Мохамед и не се подигравай с мюсюлманската вяра, която той ни предаде!

А светията се молел на Христа Господа и увещавал турците да повярват в Христа.

След това нечестивците натрупали голяма клада наред с града, като възнамерявали да изгорят светеца. Христовият мъченик Георги бил заведен на мястото, приготвено за неговото изгаряне.

Но изнемогвайки от раните си, той паднал на земята, без да може да издаде глас, само устните му се движели, призовавайки помощта на Господа. А турците, като взели светията, още жив, го хвърлили в огъня. Така завършил своя страдалчески подвиг Христовият мъченик Георги. Нечестивците изгорили в огъня и много кучета, та християните да не могат да разпознаят мощите на мъченика. Но Бог прославил Своя угодник: внезапно върху това място се спуснал облак, загърмвало, засвяткали светкавици и се излял проливен дъжд, който загасил огъня, така че от кладата не излизал вече и дим. Турците, изплашени от това толкова дивно чудо, се разбягали. А дъждът продължил да вали до падането на нощта. Когато настъпила нощта, над мястото, където било изгорено честното тяло на мъченика, се явила огромна ярка светлина, която озарявала всичко наоколо. Тогава протоiereят на съборната църква, посветена на свети великомъченик Георги Кападокийски, се отправил заедно с останалите християни при съдиите и като им дал пари, измолил тяхното разрешение да вземе честните мощи на светия мъченик и да ги погребее, според християнските обреди. След като съдиите дали съгласието си, свещеникът отишъл при митрополит Иеремия и му разказал всичко за светия мъченик. Митрополитът, бързо и с голяма вяра, съпроводен от целия свещен клир и от много христолюбиви човеци, с псалмопения и със запалени свещи и кандила, се отправил към мощите на светия мъченик. Като разровили пепелта на мястото, над което сияела светлината, християните намерили честните мощи на светия мъченик Георги Нови, които били останали незасегнати от огъня. В същото време костите на кучетата се били превърнали в пепел. По местата, където Христовият мъченик бил развеждан из града и където била капала неговата кръв, през нощта се явявала светлина, подобна на светлината от запалена свещ; и това било видяно от всички християни.

Като взел честните мощи, митрополитът ги положил в ковчег в храма на свети великомъченик Георги Кападокийски. Там, по Божията благодат, те подавали изцеление на всички, които с вяра пристъпвали към тях. Днес не е известно къде се намират те. На 40 ден след кончината се възнесла и майка му Мария – горе, при сина си.

А Христовият мъченик Георги пострадал в българския град Средец, където бил и израснал и възпитан. Мъченическият си подвиг той приел в 7022 година от сътворението на света, а от Рождението на Бог Слово - 1514 година, в 26-ия ден на месец май, в царуването на Владетеля на всички - нашия Господ Иисус Христос, Когото славим, заедно с Отца и Светия Дух, во веки. Амин.

Св. великомъченик Николай Софийски

† 1555 година; Чества се на 17 май

Св. Николай Софийски е роден в Янина (сега в Гърция). Бил благочестив и с честния си занаят на обушар прекарвал дните си. Когато дошъл в София, заради неговите качества бил забелязан от местните турски големци и на няколко пъти бил принуждаван да приеме тяхната вяра. Веднъж те го поканили на обяд, сложили в питието му приспивателно и като заспал го обрязали по мюсюлманския обряд. Когато се събудил Николай избягал и не излизал от вкъщи цяла година. Турците го поканили да посещава джамията. Той твърдо отказал. Веднага бил арестуван и подложен на тежки изтезания. На съдебното заседание съдията обявил, че смята праведника за невинен.

Въпреки това тълпата го извела извън тогавашна София при местността "Юч бунар" ("Три кладенци"), където бил убит с камъни на 17 май 1555 година. Тялото му било пренесено на гробището наречено "Търницата" и изгорено, а пепелта - разпиляна, за да не остане никакъв спомен от него. Въпреки това, по молба на Матей Граматик едно момче събрало частици от неговите мощи и благочестиви християни тайно ги погребали.

Скоро след кончината на св. Николай Нови Средецкият митрополит Яков обявил канонизацията му на специално свикан за целта събор. Той приел запазените мощи на светеца (части от черепа и костите му), положил ги първоначално в ковчега с мощите на св. крал Милутин в църквата "Св. Архангел Михаил". По-късно част от св. мощи били прибрани в дървен храм.

Гробът на св. Николай Софийски е един от малкото известни гробове на български светци. Днес той се намира в центъра на София, в квартала "Три кладенци". На триста метра от него (в градинката между улиците "Пиротска" и "Опълченска"), се извисява красивият храм, посветен на светия мъченик, който е един от най-големите храмове в България. Храмът е бил издигнат по проект на архитект Антон Торньов и на 3 декември 1900 е бил осветен от софийския митрополит Партений. В новоизградения храм положили в сребърна мощехранителница част от мощите на светеца. Друга част била предадена на храм "Св. София".

Храм „Свети Николай Софийски“ в София (на ъгъла на ул. "Опълченска" и "Пиротска").

Параклис "Св. Николай Софийски"

В началото на 70-те години на XX век на гроба на светеца бил издигнат малък параклис. Той се намира в малко дворче на днешната улица "Цар Симеон" 125 и е отворен за посещение в ранния следобед всеки делничен ден.

Параклисът "Св. Николай Софийски", построен на място, наричано "Търницата" (София, ул. Цар Симеон), където на 17 май 1555 г. е бил изгорен от поробителите турци св. мъченик Николай Софийски.

В края на 70-те години на XX век изящната мощехранителница била открадната заедно с мощите от храма, посветен на светеца. Тогава църковното настоятелство на храм "Св. София" подарило пазената там частица от светите му мощи на храм "Св. Николай Софийски". Сега мощите на св. Николай Нови се съхраняват в храма и се изнасят за поклонение от вярващите на 16 и 17 май и на някои по-големи празници. В навечерието на храмовия празник, след Великата вечерня, литийно шествие начело със св. мощи на св. Николай води поклонниците до параклиса, като и в двата дни мощите са изложени за поклонение от вярващите. Софийският книжовник дякон Матей Граматик, съвременник на св. Николай и очевидец на неговите страдания и смърт, написал служба и пространно житие на светеца. Днес ръкописът се съхранява в библиотеката на храма "Св. Мъченик Николай Нови Софийски" в София.

Св. свещеномъченик Висарион Смоленски

† 1670 година; Чества се на 27 юли

При царуването на султан Мехмед IV през месец юли 1669 г., когато стана страшното и насилствено помохамеданчване на българите в областта около Смолен, турците направиха много пакости. От жителите едни помохамеданчиха, други избиха, а трети избягаха в горите. Турците изгориха църквата “Св. апостоли Петър и Павел”, митрополията и богословското училище. Всички книги и помагала унищожиха, а скъпоценностите разграбиха.

Турците поискаха да заловят Смоленския епископ Висарион, но той с голяма група българи през една нощ успя да избяга и се настани в Райково. Там бяха намерили прибежище и много българи от околните села. Народът, като виждаше, че при него се намира духовният му водач, се окуражи, съвзе се за нова борба с турците и упорито бранеше вярата си. Така той запази от помохамеданчване околните на Райково села и самото Райково. При помохамеданчването на Смолян и областта му турците избиха много мъже, жени и деца, които не склониха да приемат мохамеданската вяра. Много вдовици и малолетни сирачета от двата пола, които не можаха да избягат в Райково, бяха принудени да ношуват из горите, изнемощели от глад и безсъние. Много от тях бяха застигнати от турските орди и подложени на най-мръсни деяния, които може да извърши само потъналият в невежество турчин. Тия мръсни дела не мога да ги опиша - устата ми се схващат. Но ще настъпят светли дни и за това измъчено българско племе. Нека то знае до каква безнравственост е паднал завоевателят турчин и каква варварска религия е разпространявал.

Епископ Висарион Смоленски преживя в село Райково една година. Турците обаче търсеха сгодено време да го погубят, та да няма кой да поддържа борческия дух на българите, защото те бяха отпаднали духом от сполетялото ги зло. Помощ не идваше отникъде другаде и само епископ Висарион ги укрепваше във вярата и надеждата, че това зло ще мине и ще настъпят пак добри дни.

В ранното утро на 29 юли 1670 г. епископ Висарион Смоленски бе тръгнал, придружен от 10 души охранители, всички на коне и добре въоръжени, от Долно за Горно

Езерово. Но ненадейно в долината се появи голяма въоръжена чета от турци. След тежък и кървав бой турците заловиха живи епископа и неговите охранители. Те ги обезоръжиха, вързаха им ръцете назад и бързо ги поведоха към Смолен, за да не би да ги застигне християнската чета, да ги освободи и люто да си отмъсти.

В Смолен по заповед на властта най-първо с добро и кротко се помъчиха да убедят епископ Висарион да приеме мохамеданството и по този начин да откупи живота си, понеже смятаха, че щом той се съгласи на това, много скоро и останалите българи християни безропотно ще последват примера му. Епископът отговори: “Човек, който има любов към божествената истина, е непоколебим във вярата си. Смъртта ми ще ме направи безсмъртен пред Бога”.

Тогава турците го съблякоха и го оставиха съвсем гол и започнаха да щипят тялото му с нарочно приготвени клещи, като късаха парчета живо месо. Епископ Висарион изтърпя тия адски мъки, без да се уплаши и без да моли за милост. Кръвта ручеше от тялото на този истински мъченик. След това най-немилостиво го биха с железни пръчки, докато епископът склопи очи и падна в несвяст. След като го свестиха, турците го мушкаха с ножове и режиха късове от тялото му, сложиха на главата му нажежен ръжен и се гавреха с него. Но и това не им стигна. Поругаха го публично и го развеждаха гол из града за показ. Епископът понесе и тая гавра със смирение. Най-сетне един освирепял турчин излезе от тълпата и с остър нож го прободде в гърдите. Турците злобно се нахвърлиха върху него с камъни и обезобразиха тялото му.

Те заповядаха на охранителите на епископа да изкопаят гроб в една от градините, близо до хорището на Смолен, и там погребяха мощите му. Така на 29 юли 1670 г. умря мъченически Смоленският епископ Висарион.

Св. Димитър Басарбовски (Св. Димитър Нови)

† 1685 година; Празнува се на 27 октомври

Преподобни Димитрий Басарбовски се родил в село Басарбово, което се намира на 8-9 километра от град Русе. Преподобни Паисий Хилендарски в своята "Славянобългарска история" сочи 1685 г. навярно като година на смъртта му.

Според св. Паисий той бил цивилно лице. Живеел просто. Имал няколко овци. Засади си малко лозе до една река. Там си направил малка колиба. Прекарал целия си живот сам. Със светия си живот угодил на Бога. На същото място умрял и там бил погребан. По-късно Бог открил на някои човеци неговите мощи. Последните били пренесени в село Басарбово, Русенско. Край тях ставали изцеления. Така с простото си житие св. Димитрий просиял всред българския народ. Бог го прославил посмъртно с много чудеса. Според румънския синаксар той бил селски пастир на животни. Бил с чувствителна съвест. Имал страх Божи. Веднъж, като изкарвал животните на полето, от невнимание стъпнал едно птиче гнездо с птиченцата. Този случай така му подействувал, че за наказание три години ни зиме, ни лете не обул виновния крак.

Друго предание говори, че бил женен, но без деца. Подир смъртта на жена си постъпил в пещерния манастир до родното си село. Там бил постриган за монах. Подвизавал се усърдно. Възпитал в себе си всички възвишени добродетели на истински монах. Предвидил смъртта си. Излязъл от манастира, легнал между два камъка на брега на близката река Лом и там предал на Господа душата си.

Подир някое време паднал пороен дъжд. Водата свлякла тия два камъка заедно със светите мощи на преподобния в реката.

Мощите лежали известно време във водата. Преподобни Димитрий се явил на една бесновата девица от село Басарбово и й казал, че ще я излекува от болестта ѝ, щом като извади мощите му от реката. Мощите били извадени и положени в селската църква. Бесноватата девица била излекувана. Такова благодатно изцеление получавали и много други болни от различни болести.

Две боголюбиви сестри от близкото село Червена вода благоговейно почитали преподобния. Поискали тайно да си откраднат от мощите му частица за новопостроения от тях храм. Но колата им не могла да тръгне, докато не се разкажали и не върнали откраднатата частица.

Търновският митрополит Никифор дошъл да се поклони на мощите с група духовници. В тая група бил и монах Лаврентий. Той се опитал като целува мощите, да си отхапе частица. Но устата му останала отворена до момента, докогато със сълзи на очи се покаял.

Преславският епископ Йоаникий тежко заболял. Поискал да го занесат при преподобни Димитрий. Положили го при ковчега му. След като била отслужена божествена Литургия, той оздравял напълно.

Турчин решил една нощ да ограби църквата на преподобния. Докоснал се до сребърните кандила. Нозете му се схванали. Сутринта богомолци го изнесли на ръце из църквата. Този човек до края на живота си пълзял по улиците на град Русе и просел милостиня.

Угро-влахийски воевода пожелал да има мощите на преподобни Димитрий в своята домашна църква. С такава мисия изпратил в Басарбово боляри и свещеници. Но светецът не разрешил да пренесат мощите му през Дунава. Удивени, пратениците решили да разберат волята на Божия угодник. Поставили мощите в кола с невпрягани дотогава юнци. Оставили животните свободни. Юнците отишли с колата направо в Басарбово и спрели пред църквата.

В 1774 г., когато бушувала една от руско-турските войни, руският генерал Петър Салтиков наредил мощите на преподобни Димитрий да бъдат отнесени в Русия. Букурещкият българин Димитър Поклонник, който служел за преводач при генерала, го помолил да ги остави в Букурещ като обезщетение срещу загубите на румънския народ във войната. Генералът се съгласил. Оттогава тези свети мощи почиват в Букурещ, в църквата "Три светители".

Св. Константин Софийски

† около 1737 година; Чества се на 21 май, заедно със свв. равноапостоли Константин и Елена

Блаженият Константин бил момче на 15-16 годишна възраст, родом някъде от Трънско или Пиротско окръжие. Той бил слуга в София, при едни търговци. Те имали ситна стока - овци и кози, затова имали няколко души слуги - овчари.

Веднъж господарите му, като отишли на църква, оставили Константин у дома, като му заръчали да им пази къщата и богатството (парите). В това време едни от овчарите дошли да си вземат хляб и др. работи, а Константин в това време още спял. Овчарите, възползвайки се от отсъствието на господарите им, намислили да ограбят парите им и да избягат. Затова те притиснали Константин, покрили го с чорт да не види какво правят. През това време злодейците, тършувайки, намерили парите, задигнали ги и избягали. Константин като се почувствал сам, станал и извършил утринната си молитва, а господарите му си дошли от църква. Като съгледали, че са откраднати парите им, набедили блажения Константин, яростно се спуснали върху него, да каже къде са им парите, кой ги е откраднал и, ако той ги е взел, къде ги е скрил.

Той кротко им отговорил, че това злодеяние не е негова работа; казал им, че докато той още спял, дошли хора, които го налегнали и покрили с черга и след малко го оставили и изчезнали, без да ги види кои са и какви са. Господарите му след различни изтезания и разпитвания, накрая и побой, като не могли нищо да узнаят за

злосторниците накъде са избягали, се оплакали на един техен съсед турчин и му казали за случката с техния слуга - Константин, за откраднатите им пари и пр. Турчинът им казал да го предадат нему, че уж той ще сполучи с разни убеждения, ако трябва и с мъка да узнае къде е скрил Константин съкровището им. След няколко питания, разпитвания, запитвания и побой, Константин все още не казвал кой е откраднал парите. Турчинът, като видял и се убедил, че Константин не знае къде са парите, употребил друго средство, за да узнае къде са парите. Турчинът му предложил, ако се потурчи, да не му причинява никакво зло, и че ще го пусне да си ходи свободен, обаче твърдият в християнската вяра Константин отказал на турчина да остави праотеческата си вяра и да приеме мюсюлманството. Тогава турчинът го подложил на разни и големи мъки. За този му отказ, сега набеденият Константин не страдал и не търпял вече мъките заради набеждаването му за парите, а защото не искал да си промени вярата. Турчинът като видял упорството му, махнал с ятагана си и му отсякъл главата. След това го извлякъл като мърша и захвърлил на полето, там орлите и кучетата да го изядат. Обаче Всепремъдрият Божи Промисъл, който: "Хранит вся кости (угодников своих) и ни едина от них не сокрушится" (вж. Пс. 33:21) не допуснал да станат блажените останки на своя угодник "Брашно птицам небесним и зверем земним" (вж. Пс. 78:2) Намерили се граждани, които зорко гледали и внимателно следили развитието и края на това трагично събитие. Осмелили се с риск на живота си, и през нощта прибрали блажените останки на Христовия страдалец и благоговейно го погребали.

След изминаване на няколко десетки години, се разчуло не само по Софийската околност, но и от към Пиротско и Трънско за мъченическата смърт на блажения страдалец, и заприиждали бездетни, хора с различни болести на гроба на светеца и получавали изцеление.

Св. преподобномъченик Онуфрий Табровски

†1786 - 1818; Чества се на 4 януари

Преподобномъченик Онуфрий се родил в Габрово, Великотърновска епархия, от благочестиви и знатни родители. (Баща му Дечо по-късно приел монашество под името Даниил в същия Хилендарски манастир на Атон, гдето се подвизавал тогава синът му). На детето при Светото кръщение било дадено името Матей. Когато поотраснал, пратили го в българско училище, гдето добре се учел.

Когато бил вече на 17 години, веднъж родителите му го наказали за някакво немирство, и той от лекомислено честолюбие заявил в присъствието на турци, че ще приеме мохамеданската вяра. В подобни случаи турците веднага грабвали далия такова обещание и извършвали над него обряда на мохамеданското обрезање. За да не станело това, родителите му го скрили и може би го изпратили в Троянския манастир "Св. Богородица", гдето до наши дни се запазило предание, че преподобномъченик Онуфрий тук е започнал монашеския си подвиг и тук приел първото си монашеско подстрижение с името Манасий. Той се повдизавал усърдно, но гласът на съвестта му все по-силно започнал да го изобличава за отричането от християнството, макар и само с думи. Навярно поради това той се е отправил за Св. Гора Атонска, като се надявал, че там под ръководството на по-опитни старци ще положи достатъчно покаяние и ще успокои съвестта си.

Известно време Манасий прекарал в Хилендарския манастир, гдето бил ръкоположен за дякон. Но - както говорят светите отци на Църквата - колкото повече расте християнинът в добродетелите, толкова по-дълбоко се смирява и нищожните грехове му изглеждат големи. Така станало и с йеродякон Манасий. Всякога му правели силно впечатление думите на Спасителя Христа: *"Всеки, който ме признае пред хората, ще призна и аз него пред моя Отец небесен; а който се отрече от Мене пред хората, и аз ще се отрека от него пред Моя Отец небесен"* (Мат. 10:32-33). А от житията на светците особено дълбоко го затрогвал примерът на св.мъченик Варлаам, който държал ръката си без да трепне над разпаления езически жертвеник, докато тя съвсем изгоряла, но не изпуснал тамяна върху жертвеника, за да не се каже, че принесъл тамяна жертва на идолите. А сърцето му се разпалило от ревност, когато преподобните Евтимий, Игнатий и Акакий извършили своя мъченически подвиг. Тогава Манасий тайно напуснал Хилендар и отишъл в Предтеченския скит при тамошния духовник Никифор с молба - да подготви и него за такъв мъченически подвиг. В продължение на четири месеца той се подвизавал усилено под ръководството на този старец. Всеки ден Манасий правел по четири хиляди поклона; молитвата му била непрестанна; покаяното му настроение извиквало от очите му потоци сълзи. За тези четири месеца подготовка той изял два килограма и половина сушено грозде, а в най-строгия четиридесетдневен пост ял през два-три дни по 30 грама хляб и пиел вода с мярка. След като по такъв начин старецът Никифор го подготвил за предстоящия мъченически подвиг, той го подстригал във велика схима с името Онуфрий и го отправил на остров Хиос със същия спътник, стареца Григорий, когото изпращал и с другите преподобномъченици. Там щял да се извърши този подвиг. На о. Хиос св. Онуфрий живял една неделя в пост и молитва, докато в петък - деня на Христовите страдания - се явил, облечен в турски дрехи пред съдията, открито похулил Мохамеда и захвърлил на земята зелената чалма от главата си. Увещавали го, хвърлили го в тъмница, мъчили го и в същия ден го осъдили на смърт. На 4 януари 1818 г. на самия морски бряг му отсекали главата и хвърлили в морето тялото му заедно с пролятата кръв, за да не могат християните да вземат за свое благоволение никаква

частица-светиня от преподобномъченика. Преди кончината му някои го запитали за името и за родината му. Преподобномъченикът отговорил, че се нарича Матей и е от Велико Търново. По този начин той искал да запази св. Гора Атонска и своя манастир от неприятности от страна на турците. Гърците от Атон скоро подир мъченическата му смърт го канонизирали и съставили житие и служба в негова чест.

Света великомъченица Злата Мъгленска

†18 век

Св. Злата Мъгленска живяла във втората половина на XVIII век. Родила се в бедно българско семейство. Родното ѝ място е село Слатино, Мъгленска епархия. Дъщеря на прост селянин, тя сияела както с телесна, така и с душевна красота. Отличавала се с удивително благочестие, със смирение и чисто сърце. Вярата ѝ в Господа била твърда, непоклатна. Рядката ѝ телесна хубост станала повод да се украси животът ѝ със страдания на велика мъченица.

Млад турчин се прелъстил от хубостта ѝ и решил да посегне на честта ѝ. Един ден тя отишла в гората за дърва. По това време турчинът, заедно с други турци, я дебнел. Спуснал се към девойката, хванал я и, подпомогнат от другите, я отвел у дома си.

Обещал ѝ, че ще се ожени за нея. Поискал от нея най-първо да стане мохамеданка. Заплашвал я с мъчения, ако тя се откаже да стори едното и другото. Чакал отговора ѝ. Девецата призовала на помощ Господа Иисуса Христа и отговорила:

- Аз вярвам и се покланям само на Господа Иисуса. От Него няма да се отрека, дори и да бъда раздробена на късчета. Освен това аз съм дала обет за девство, на който също така няма да изменя за нищо на света! Турците решили да опитат най-първо с по-меки средства да я склонят. Предали я за тази цел на жени туркини. Очаквали от тях да намерят начини да я увлекат в мохамеданството. Туркините напрегнали цялата си хитрина в това направление. Разказвали ѝ за мохамеданския рай, за чувствения живот на мохамеданите, за сладострастните увлечения у тях, за богатството, с което тя ще се сдобие, за разкоша, в който ще живее, ако пожелае да стане мохамеданка и се омъжи за оня турчин.

Туркините ѝ пеели примамни песни. Усмивали ѝ се престорено. Играели, танцували пред нея и пак повтаряли приказките за някакъв прелестен живот у мохамеданите.

Младата Злата ги слушала и гледала с отвращение и погнуса.

Възбудени силно от твърдостта ѝ в християнската вяра и от устойчивостта на целомъдрието ѝ, туркините повикали при себе си родителите и трите ѝ сестри. Заставили ги да се опитат да ѝ повлияят да приеме мохамеданството и да се съгласи да стане жена на турчина. Заплашвали и Злата, и тях с мъчения и смърт, ако не се изпълни желанието им.

Поразени от страх, родителите и сестрите почнали да уговарят Злата да приеме мохамеданството.

- Мила наше дъще - плачели бащата и майката, - пожали нас и сестрите си. Ние всички ще загинем, ако не приемеш предложението на турците. Бог е милостив. Той ще ти прости тоя грях, извършен при насилие.

В душата на Злата настъпила борба. Любовта към родителите, любовта към сестрите, от една страна, и дългът ѝ като християнка, от друга страна, застанали пред смутения ѝ поглед. Кое да избере? Какво да прави? Сълзите на родителите и сестрите ѝ разкъсвали сърцето ѝ. Тя помислила, помислила и накрай решително заявила:

- Ако дори и вие, мои родители и мои сестри, ме насилвате да се откажа от Господа Иисуса Христа, знайте - вие не сте ми вече родители, не сте ми сестри! Мой баща остава само Господ Иисус, моя майка - пречистата Негова Майка, а мои братя и сестри - мъчениците и мъченичките!

Турците разбрали, че девицата не ще се склони да се откаже от вярата си с такива средства. Решили да опитат страшните средства - мъченията.

В продължение на три месеца всеки ден я биели с тояги. След това изрязвали от гърба ѝ ремъци и ги спускали пред очите ѝ. Потоци кръв се леели от нея. С нажежена желязна пръчка проболи главата ѝ от едното ухо до другото.

Подпомогната благодатно от Господа, светата великомъченица изтърпяла и издържала тия жестоки, смъртоносни мъчения.

Когато била оставена малко на покой, тя чула, че в селото дошъл духовникът на нейните родители, проигуменът на светогорския манастир Ставроникита, йеромонах Тимотей. По един християнин пратила просба до него - да се помоли усърдно за нея, щото Бог да я подкрепи достойно да завърши мъченическия си подвиг.

И Бог я подкрепил и прославил. Тя завършила подвига си като великомъченица.

Озверените турци я обесили в един двор на дива круша. Насекли след това тялото ѝ на късове.

Така, като злато прочистена в огъня на страданията, света великомъченица Злата Мъгленска предала душата си па Бога на 18 октомври 1795 година.

Мъченица Рада Пловдивска и нейните три деца

† 1837 година

Изграждането на сегашния храм ”Света великомъченица Неделя” в гр.Пловдив се свързва с името на Вълко Чалъков дошъл в Пловдив от Копривщица около 1816 г. Като видял, че тогавашната „Св. Неделя“ е достигнала до положение на срутване, той подел нейното възстановяване. Направил дарение от 10 000 гроша и привлякъл за свои съмишленици Иван Казанджиев, Хаджи Калчо и Пею Георгиев Кюркчията. Издигнати били високи 5-метрови стени. Цялото местно население доброволно и безвъзмездно участвало в строежа, който бил завършен през 1832 г. от брациговския майстор Петко Петков.

Рада била сестра на Вълко чорбаджи и Стоян чорбаджи, които били най-първите търговци в Пловдив... Застанали начело на градското управление на поробените християни. Богатството си употребявали за доброто на народа. С дарения строели и възстановявали църкви /Св.Неделя, Св.Димитър, Св.Николай/ и училища.

Мъжът на Рада с измама бил удавен в морето. Останала с четири невръстни дечица, за да оплаква окаения си мъж, и не знаела какво я очаква и нея самата.

Рада била великодушна жена. Правила много добрини на бедните... Всяка неделя сварявала по един казан ястия и го пращала на затворниците в пловдивската тъмница с 20-30 големи хляба. Повечето от затворените страдали за правда и били все българи. Тя никого не връщала празен, ако дойдел в къщата ѝ за милостиня или да ѝ остави от нужда като залог нещо скъпоценно. имаше обичай да ходи в харема на големците, за да действа чрез жените туркини да измолва затворените.

Най –малкият ѝ брат Павел бил много красив и прилежен ученик. Фанатизирани местни турци завиждали на преуспяването на Чалъковци и поискали да гопотурчат. Един ден, вечерта на Велики Четвъртък 15 април 1837 г. Павел дотичал запъхтян в дома на сестра си и ѝ казал:

- Како, бързо ме укрий, защото турци са по следите ми. Искат да ме потурчат.
- Бягай, братко, в съседите. Тук е опасно!

Павел се скрил в дома на верни християни, а турците не закъснели да дойдат.

- Къде е Павел?-запитал един от тях, въоръжен до зъби.
- Няма го тук. Не е идвал.
- Лъжеш! -гневно извикал той.

Започнали да претърсват къщата. Рада, бледа и разтреперана, едва се държала на краката си. Изплашени децата се притискали до нея. Като не намерили Павел, един от тях изкрещял :

- Ти знаеш къде е, но не казваш. Ще те убием, ако не го доведеш веднага.

Рада се изправила бледе, но успяла да се овладее и с уверен тон казала:

- Готова съм да умра, за да защитя християнската чест на брат си.

Турците се удивили от нейния смел отговор и за миг останали като приковани. Но най-жестокият от тях пръв се съвзел, замахнал със сабята си и отрязал главата ѝ. Децата изумени от ужас заплакали високо. Озвереният турчин заклал поред и трите дечица. Картината била потресаваща, но студените сърца на турците не трепнали. Не за първи път те леели християнска кръв. Четвъртото ѝ дете се спасило, защото слугинята го скрила в печката.

Рано сутринта турците уловили слугинята и я затворили. След това пък набедили съседа – Ставри абаджията, че той бил заклал Рада с дечицата ѝ, и набързо окачили въже на Радината врата, за да го обесят. Целият град бил покрусен. Българската мъченица Рада Пловдивска заедно с трите си дечица, била погребана в двора на енорийския храм „Св. Неделя“.

Той се превърнал в свещен кът за молитва. Християни често идвали там да

изпросят небесна закрила по техните молитви. Загинали мъченически те станали светци пред Бога.

Светите Баташки мъченици

† 1876 година

Годината била 1876, краят на април, началото на май. След току-що отшумелите великденски празници никой и не подозирал, че много скоро след тях ще настъпи Разпети Петък за Батак, за България. Събитията в будното родопско селище поразително наподобявали евангелските събития през последните дни от земния живот на Христа Спасителя: първо небивалите тържества по случай Възкресение Христово и трепетното очакване на въстанието, което ще освободи батачани от турския гнет приличали на радостната възбуда, обзела някога Йерусалим при посрещането на Господа, приет за скорошен избавител на евреите от римските потисници; второ и тогава и сега народните настроения бърже се сменяли от възторженото „Осанна!“ до умопомрачителното „Разпни, разпни Го!“;

трето и тогава, и сега не липсвали Иуди и предатели, клетвопрестъпници и цена за кръв... Именно предателството и престъпената клетва сложили скорошен край на Баташкото въстание и поголовното клане на хиляди. Между тях подobaва да отбележим на първо място имената на достойните свещенослужители и отци Нейчо Баташки и Петър Баташки. Те по подражание на Добрия Пастир – Господ Иисус Христос, положили душите си за своите словесни овци (Йоан 10:15) и им дали светъл пример как трябва да се умира за вяра и род. Докато батачани се скрили в църквата и се готвели за отчаяна съпротива срещу обсадили ги враг, турците хванали отец Петър и му отрязали главата. Дошъл ред и на отец Нейчо. Турците искали свещеникът на всяка цена да се потурчи, защото знаели, че ако той се огъне и мнозина от народа ще последват примера му. Свещеникът отказал. Започнали мъченията: отсекли му ръцете, изболи му очите, скубели яростно брадата му... Преди обаче да го умъртвят, много пъти му задавали въпроса: „Чалма или брадва?“ Отговорът бил мълчание. Тогава побеснелите башибозуци обезглавили пред очите му една от дъщерите му, после другата, третата и така до седмата му дъщеря. Сърцето на бащата се късало от мъка и болка, като гледал как убиват родните му деца, но въпреки това не надянал омразната чалма. Накрая отрязали едното му ухо, но оттам кръв не протекла. Той бил вече мъртъв. Въпреки това отсекли главата му и я хвърлили при отсечените глави на дъщерите му за назидание на другите клетници.

Мъченическият подвиг на отец Нейчо Баташки е равен, а може би и надвишава подвига на светите седем братя Макавеи и майка им Соломония от Ветхия Завет, защото той изтърпял и физическите страдания на момците и нравствените терзания на тяхната майка, която гледала техните мъки. Този величав подвиг с нищо не отстъпва от подвига на древните християнски великомъченици, в чиито сърца свещеният писател влага следните трогателни слова: „Господи, изтръгнаха езика ми, и не мога да те славословя; отсякоха ръцете ми и не мога да се осеня със знамението на Твоя Кръст, избодоха очите ми и не мога да погледна небесната висота на Твоето величие... В твоите ръце предавам духът си!”

Със славния мъченически венец се увенчали и повечето от баташките първенци. Между тях със златни букви на Небесата е изписано името на великомъченик Трендафил (Тошев).

Палачите мушнало подострения дървен кол между бедрата на жертвата и кръвясалите очи на башибозушката пасмина видели как цялото му тяло потреперяло от страховитата болка. Колът се движел полека нагоре в многострадалната плът на великомъченика, пробивайки си път нагоре към главата, и ушите, но башибозуците не чували нищо друго, освен силата на бликащата кръв, силата на запряната въздишка на мъченика. Дървото преминало през гърлото, излязло окървавено от устата на стареца, ала дядо Трендафил бил още жив! Тогава го турили въз жаркия огън – да бъде жив опечен. Не след дълго, в тия страшни мъки, многострадалния Христов мъченик обърнал ослепения си земен зор към небесата откъдето Всеводецът Бог всичко вижда и нищо не оставя ненаказано и предал духа си в Неговите ръце. Така Ахмед – ага се отблагодарил на своя благодетел – Трендафил, от когото преди получил стотици добрини.

Мъченическа смърт постигнала и един от най-видните първенци на Батак – Ангел Кавлака. Ангел бил обвинен във вероломство и опит за убийство на Ахмед – ага, след което го пронизали с петнадесет куршума. След това убийците съблекли дрехите му и нарязали тялото му, както касапите нарязват говеждото и овчето месо, що е за продан.

Летописец се потрудил да състави подробен списък на всички известни нему имена на страдалци от Батак, от единия прочит на които сърцето се свива. Там срещаме имената на деца сукалчета от по на няколко месеца до 15 годишни младежи.

Още повече са баташките новомъченици, чиито имена са скрити за нас, но знайни за Всеведеца Бог. Ала, макар и да не знаем техните имена, с подробности знаем как са били измъчвани и убивани за вяра, род и съвест.

Населението без разлика на пол и възраст се събрало в най-укрепените места на селото – черквата, училището, Трендафил Кереловата къща. Множество жени, деца, мъже и старци (около 200 – 300 души) се натрупало и в Богдановата къща като по-здрава сграда в долния край на селото. От този дом на страданието се започнало и клането. Изкарали всички мъже, жени и деца пред къщата – мъжете с момчетата от дванадесет годишна възраст нагоре отделени на една страна, а жените, момите и децата – на друга, като ги заградили околоръст с отправени срещу им пушки и ножове. На средата донесли дръвник. Сечта се започнала с мъжете, които били

събличани полуголи, а след това ги събаряли на дървника. Отсечените глави и отделените от тях тела хвърляли на две грамадни купчини около дървника, палачите се сменяли. Всеки считал себе си длъжен да заколи поне по няколко християни, вярвайки че колкото повече и с по-големи зверства пролее гяурска кръв, толкова по-богато ще бъде възнаграден в бъдещия живот от „великия пророк с райска градина, с много и красиви жени и девойки, с пилаф, с чешми мед.”

След време се разбрало, че един дървник не стига за толкова много народ и донесли още два. Освен клането на тях, наченало се и нещо друго – по всички страни, дето стояли бледните батачани. При касапина били довлечани нови мъченици, на които той отсичал ръцете, краката, носовете, ушите... и най-сетне главата.

След мъжете дошъл ред на жените и децата. Най-напред жените ги завеждали на дървника облечени само с риза, но по-сетне като видели, че това е в ущърб на голтаците – башибозуци, мъчителите захванали да ги събличат голи, както мъжете и да ги колят като агнета на дървника. Батачанки показали същата мъжествена готовност за смъртта, както и мъжете. Тук само случаите били още по-ужасяващи и сърцераздирателни. Повеждат например майката към дървника, а децата припкат около нея, промъкват се между касапите, улавят се за тялото и произнасят само умилителното, трогателното и детски обичливото: мамо!

И тук най-покъртителни били мъченията на младенците и децата. Тях често ги набивали на щикове. Летописецът пише: „Турците хладнокръвно са изваждали младенците от люлките с острието на щика, и като са ги прехвърляли няколко пъти от щик на щик като топка, хвърляли ги в лицето на ридаещите майки. Те са носели по улиците деца нанизани на щикове, така щото техните главички висели над дупката на пушката, като обливали с кръв своите джелати. Най-сетне те отсичали главите на децата и карали техните другари да носят тия глави по улиците... Причината за това е твърде понятна: мюсюлманинът като убие известно число неверни гяури, си мисли, че влиза в рая, каквито и да са били греховете му. „При това убиването на децата е по-изгодно и по-безопасно. Тука в Батак башибозуците достигали до това, щото разпорвали утробите на бременните жени и убивали неродените деца все с тая цел – да уголемят числото на жертвите си”.

Върху батачани се изпълнили думите на Свещеното писание: „Заради Тебе (Боже) ни затриват всеки ден, смятат ни за овци, обречени на клане... предаде ни за укор на съседите ни, за присмех и хула на ония, които живеят около нас; всичко това дойде върху нас, ала ние Те не забравихме и Твоя завет не нарушихме... душата ни е унижена до прах, утробата ни е прилепнала до земята (Пс. 43:23, 14; Пс. 43:18, 26). „Ти ни изпита, Боже претопи ни, както се сребро претапя. Ти ни вкара в примка, тури окови на чреслата ни, постави човек над главата ни. Влязохме в огън и вода и Ти ни изведе на свобода” (Пс. 65:10-12). „Глас бе чут в Рама, плач и ридание и писък голям; Рахил плачеше за децата си и не искаше да се утеши, защото ги няма” (Мат. 2:18).

Само че евангелският Ирод детеубиец се оказал по-милостив от Ирод Отомански, защото оставил майките и бременните жени живи...

В църквата „Света Неделя” се събрала по-голямата част от цялото баташко население. Християните в черквата били нападнати едновременно с ония, които били скрити в училището. След неуспешен опит да влязат в храма, башибозуците захванали да къртят дуvara, да правят в него дупки за пушките си и да убиват беззащитните. В скоро време куршумите запищели със смъртоносните си песни и мъже, жени и деца захванали да падат като покосена пшеница. Батачани отвътре и в църковния двор, колкото можели се отбранявали, но тези две пространства били изпълнени от толкова гъсто множество, че нямало възможност дори за юмручна самоотбрана. Само башибозушкият ятаган правел място, само той полагал тия човешки класове от мъже, жени и деца на земята както сърпът на жетварката полага класовете на гъстата нива. Наред с приглушените удари на ятаганите и с дивите гласове на касапите, от всяка страна се донасяли детски отчаяни писъци, жаловитите гласове, печалните охкания и сърцераздиращите стенания на умиращите... Но първото впечатление скоро минало. Срещу неминуемото всеки противопоставил оная смирена готовност за смъртта, каквато е завещал в пример нашият Спасител, каквато се среща в житията на много почитани от Светата Църква светци. Риданията, стенанията и плаحوвете секнали като камбанен звън след зов за тревога. По четирите краища на калето (заградено пространство около същинския храм) се възцарила предсмъртна тишина, в която се слушали само ударите на ятагана, тежкото падане на обезглавените тела и тънките пискания на захвърлените или оставени без родители сукалчета. Дори болките не се чувствали сякаш така силно, дори и те сякаш замирали в смекчените сърца на мъчениците. Страданията на затворниците в храма били неописуеми! Цели три денонощия прекарвали те в това състояние. Силно спарения въздух, притискането, страхотиите и всички други адски мъки изнурили силите на мало и голямо, устата им засъхнали и пламнали в страшна жажда. Тъкмо тогава свирепата агарянска изобретателност изнамерила ново по-злостно мъчение и угасила у клетите страдалци и сетните искри на надежда за избавление. От прозорците почнали да хвърлят кошери с пчели, които ядовито забръмчали между тях и забождали жилата си в плътта им. Подир тях взели да хвърлят натопена в газ и запалена слама. Пчелите ги жилели, запалената слама горяла, пържела живите им още лица, гъстият дим ги давел, лютял им в очите, тровел ги...

Адът се издигнал от преизподнята и се настанил в Баташката черква. В това време свободно нахлули в храма най-отчаяните от башибозушката сган. Думите, с които наченали клането били: „Гиди москов гяурлар!” Подир тях навлезли други, трети... - колкото можел да събере пътят на отворените кървави редове. Кръвта потекла, запръскала иконите на светците и се проливала върху телата на падналите и лежащите в несвяст.

Наред с клането, правели се и отвратителни подигравки с телата на убитите и се вършели такива грозотии, каквито само башибозушката кървава фантазия могла да измисли.

На 4 май се състояло последното клане на батачани. Ахмед – ага си послужил отново с измама: той заповядал да се направи списък на останалите живи жители на селото, на които уж правителството щяло да построи нови домове и да им повери приглеждането и прехраната на вдовиците и сирачетата. Заповедта се придружавала със заплахата, че

който не се съобрази с нея и се скрие, ще бъде наказан със смърт. Съгласно това излезли всички остатъци подир многото кланета, и когато башибозуците отделили мъжете от жените и децата – оказало се, че те били само около триста души. Тогава Ахмед-ага се качил на коня си и с голяма част от башибозуците подбрал тристата мъже, та ги докарал до изгореното училище. Там ги изклали един по един на дървения мост на реката срещу училището. И тука, както и у Богданови, по-напред ги събличали голи и сетне ги водели на дръвника. На всички телата падали от едната страна на моста, а главите от другата.

След потушаването на въстанието по почин на великите сили в Пловдив започнало разследване на престъпленията на неговите „усмирители”. Бидейки един от тях Ахмед – ага бил осъден на заточение в Диар Бекир, където не останал дълго. След подписването на Берлинския договор се завърнал в Барутин и заживял богато като търговец и стопанин на големи стада добитък. Но в Диар Бекир той се бил заразил от проказа. През 1881 г. коварната болест го съборила на легло и постепенно го превърнала в куп изгнило месо. И тъй, той умрял в мъки, сам изоставен от всички, дори и от семейството си.

А хилядите Баташки новомъченици наследили вечното и нетленно богатство на Царството Божие, откъдето се молят за нас, техните бедни откъм вяра и добри дела, техни сънародници, но почитащи с любов и признателност светлата им памет.

Светите новоселски мъченици

† 1876 година

Девическият манастир „Света Троица” е съграден около 1830 година - тогава, когато православната вяра, като лоза, всекидневно брулена от иноверците, вместо да завяхва - укрепва, а мисълта за освобождение все повече обхваща душите и дава надежда. Десетилетия наред поставят себе си под закрилата на Светата Троица девойки от най-будните и най-просветени православни семейства - не само от Ново село (сега квартал на град Априлци), но и от съседните места. Новоселци са известни със своето усърдие - и към Църквата, и към добронравието. Наистина Ново село е място, достойно да отгледа и принесе на Всевишния одушевени жертви на правата вяра. Към угодните на Бога дела всеки заможен род е давал своя принос - и не само в пари, земи и дарения за поддържане на храмовете, на манастира, а и в избора на достойни

йерей, които да полагат душата си за своите пасоми.

И достатъчно е да споменем само двамата, получили от Спасителя светъл венец заради мъченическия си подвиг, та да бъдат възхвалени чрез тях всички свещеници, пазители на християнската вяра през многото години на робството.

С какви думи да опишем ревнителството на йерей Никола Барбуков, учител и презвитер с любомъдра душа, който много се потруди, за да завърши успешно учението си в Бесарабия. Той бе книголюбец, благополучен като учител, достоен като свещеник и възпита множество ученици; духовните му чада бяха най-действената част от Църковното тяло, а немалко от тях получиха и йерейство. Поп Никола е подобен на великия патриарх Евтимий, защото остана докрай да пази словесното си стадо; при това не бе безкръвен мъченик, но страдалец, умъртвен в страшни мъки без да се отрече от вярата си.

А с какви слова да наречем свещеника Георги Дългодрейски? Воин Христов, сякаш втори свети Георги, той се опълчи не само срещу мисления, а и срещу живия враг на Кръста. Не себе си защити новият страстотерпец в единоборството с агаряните, не себе си бранеше, не за себе си мислеше, а как да забави пълчищата зверове и да даде на слабите и безпомощните поне малко време, та да избягат или да се скрият от свирепите неверници. Дома Господен пазеше той и прие посичането като благодат, защото знаеше, че чрез него получава вечния живот.

Няма да ни стигнат силите, за да възхвалим и силата на крехките ония монахини - крехки по естество, но силни във вярата си. Свидетелството за техния живот и смърт са разказите, предавани от поколение на поколение в новоселските семейства. Не са много спомените, но благодатта от мъченическия им подвиг е като незрим светлик над земята и, дори и без да ги споменават, без да им се молят, те са застъпници на изпадналите в беда. Няма нужда от описания на тяхното битие, защото то е пред очите на всички, познаващи реда в православните обители. Сестрите живяха безбрачен и ангелски живот - в деяния и молитви, в общо дихание. Чрез общението си те бяха образец и поръчителство за добродетел на всяка една от тях. Те се молеха не само за своите души и за спасението и благо на ближните си, но и за онова, което тогава бе в сърцето на всеки българин - да се изпълнят Божиите съдбини и Отечеството отново да стане независима християнска държава. Възпитани от малки в благочестие и твърдо изповедание, поверени от близките си на Бога и на Богородица, Христовите невести смирено и всекидневно носеха сладкото Христово иго. Всяко тяхно добро деяние - както молитвено, така и ръкоделно - прибавяше елей в лампадите, с които те да посрещнат Жениха и да влязат с Него в Царството Господне. Игуменката на манастира по това време е Сусана, дъщеря на кмета на селото, бореца за вяра и род Цонко Сомлев. Тя достойно носи бремето на настоятелството, грижейки се сестрите да пребивават според съставения за тях на Света гора Атонска от йеромонах Спиридон устав.

Изпитанието на свещениците и монахините, чието мъченичество днес чествуваме, започва, когато на 1 май 1876 г. на връх Бабан е даден сигнал за бунт. Опиянението от полъха на свободата вдигна на крак хората и още на следващия ден ръководителите обявиха Новоселската република. В няколкото дни на тържество камбанен звън оглася котловината, а молебните песнопения приканват всички да изживеят мига на земната радост, но и да призовават Господа на силите да им бъде помощник в настъпващите скърби.

В следващите дни християните се опитват да се организират и да дадат отпор на

агаряните. Неочакваният студ и снегът измъчва четниците на Цанко Дюстабанов, а гладът отслабва силите им. И тук тридесетте монахини от „Света Троица“, прибавяйки към молитвите и служението си с крепкостта на своята богоугодна всеотдайност, не дават сън на очите си, нито дрямка на клепачите си, но едни се редуват в готварницата и хлебарницата, а други се грижат за недообутите и недооблечени момчета, събирайки всичко, що може да им послужи за одежди - плетени от тях чорапи, шаеци за навои, топли фланели... И, предусещайки близката среща с Жениха, те повтарят думите на Псалмопевеца: „Готово е сърцето ми, Боже, готово е сърцето ми..." (Пс. 56:8).

В това време около Севлиево и Плевен се събира войска, ала не редовни войници, които да се сражават само срещу въоръжените, но да не посягат на невинните.

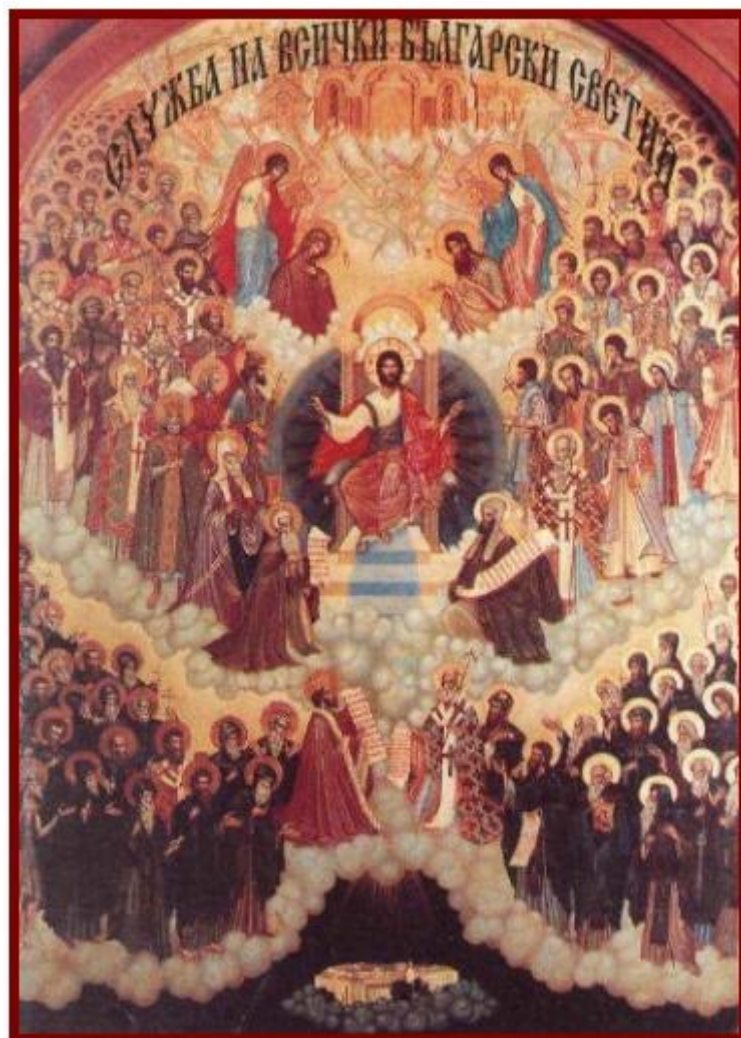
Приижда и се умножава богомерзко сборище абазии и черкези. Като прибавят към природната си демонска суровост заповедите на предводителя им триждипроклетия Дели Неджиб ага, те, обхванати от изстъпление и желание да убиват, плъзват като скакалци, предавайки на смърт и поругание всичко живо, което застигат по пътя си. Част от жителите, известени за настъпващия башибозук, се укриват в планината, други тичат панически към полето, а част от новоселските къщи вече са обхванати от пламъци. Повечето от инокините обаче остават в обителта. Напразно се надяват те, че ордите не ще посмеят да я осквернят. Свещеникът Георги Христов, залостил се в горния етаж на една от манастирските сгради, се опитва да забави врага и да даде време поне на някои от бягащите да се спасят. Там го съсичат къс по къс нахлулите през манастирската порта побеснели черкези.

Последното прибежище на част от монахините е църквата. Една от тях не успява да влезе заедно с другите и е посечена с ятаган на прага на храма. За сетните мигове от земния живот на новите мъченици знаем от потресните разкази на четири от оживелите след непоносими страдания инокини. До края на живота си те преживяват своето унижение и поругание и облажават ония техни сестри, които са се преставили тогава. Богомерзките неверници стрелят през прозорците и улучват няколко от сестрите. После влизат в църквата и започват да секат когото сварят - и живите, и издъхващите. Пред олтара и вътре в него намират смъртта си майка игуменка Сусана, още шест монахини и една мирянка.

Надругателствата над невинните жертви според свидетелствата са нечовешко жестоки. Когато започват да събличат дрехите на всички наред и виждат, че една от сестрите е още жива, демонските слуги я ослепяват и задушават, натъпквайки очите и устата ѝ с хоросан. Бесните и озлобени оръдия на дявола се отдават на грабеж и насилие не само в църквата и манастира, но и навсякъде в селището. И така за съсипаното по допущение на всесилния промисъл огнище на българската православна вяра се сбъдва казаното: "Проляха кръвта им като вода около Йерусалим и нямаше кой да ги погребее: изоставиха труповете на рабите за храна на птиците небесни и телата на преподобните ти - на земните зверове."

Но това, което става в Ново село, е дори по-ужасно - агаряните не само оскверняват телата на жертвите си. В манастирската църква те насичат на трески иконите, разграбват всичко и накрая започват да палят и светата обител, и къщите, така че да не остане какво да се погребее и оплаче, а навсякъде да се възцари мерзостта на запустението. Но в храма огънят не унищожава докрай мъченическите останки, за да може по-късно сухите кости да проговорят на всеки, който ги погледне с вярващи очи и се преклони пред техния подвиг. И свидетелство на думите ни е костницата на възстановения от пепелта манастир „Света Троица“, където човек усеща

незримата духовна сила и Божията благодат, струяща от останките - светите мощи - на мъчениците.

Българската църква е първата славянска църква в света.

Повече от единадесет века тя води нашия народ към духовен напредък, святост и спасение. В продължение на тези единадесет столетия от нейните недра са излезли хиляди Божии угодници от почти всички категории на християнската святост - равноапостоли, благочестиви царе и царици, светители, преподобни, мъченици и други. Техните имена, както казва Свещеното Писание, са записани в Книгата на Живота ([Откр. 3:5](#)). Те са звезди върху българския небосклон, чието сияние никога няма да помръкне. Денят на Всички български светии е уникален празник. На него Църквата отдава почит към всички исторически личности, живели по нашите земи, които са канонизирани за светци. Те са се отличавали с благочестив живот, изповядвали са в пълнота Христовата вяра и са били предани на светото православие. Били са хора на вярата и духа и всеки с делата си е заздравявал спойката между църква, народ и държава. Българските светци олицетворяват националната ни съдба, защото всеки период от доосвободенската ни история има своите мъченици.

Един след друг българските светци след достойно изпълнен дълг към Бога и народа отминавали във вечността; оттам те продължават да бъдат над всички ни, да ни закрилят, вдъхновяват, насърчават в трудовете и подвизите.

Българските светии, събрани в един многолюден хор пред престола на Всевишния, прославят Св. Троица и се молят, за да бъдат притъпени стрелите на лукавия, който разединява, насъсква и руши единството на народа ни. Трябва да възхваляваме българските светци, да ги прославяме и да им благодарим, като подражаваме на тяхното боголюбие и трудолюбие.

На Христовата вяра, на Св.Православна Църква и на проповядваното от нея слово Божие ние дължим всичко. Със словото Божие е закърмен народът ни в първите дни на историческия си живот. Чрез това Слово Божие, преведено на старобългарски език от Св.Солунски братя ние и с нас цялото славянство сме изтръгнати от мрака на невежеството и сме тласнати по пътя на християнската свелина и напредък.

Когато ние, българите, сме вървели по изпитаните и верни пътища на Св.Православие, когато сме пазили праотеческата си вяра като велика светиня, просвещавали сме се чрез нея и върху нея сме градили културата и напредъка си, ние сме били велик, щастлив, високоморален, свободен и непобедим народ. Когато обаче сме оставяли Божиите пътища и сме вървели без Бога- сме изгубвали добродетелите си, нравствено сме се разлагали, били сме разпокъсвани и поробвани. Цялата история на нашия народ през вековете е история на възход или упадък, величие или нищожество, светлина или мрак, свобода или робство в зависимост от това дали спазваме Закона Божий, дали утоляваме жаждата си от бистрите води на православния извор или пием от мътните води на безбожието, суеверието и нечестието. Всички наши несполуки, всички народни катастрофи и погроми винаги са предшествувани от духовна и нравствена разруха. Нашият народ е издържал многовековното робство и не е загинал благодарение на Православната си вяра, която през тъмните векове едничка му е блещукала и го е съгръвявала, като му е запазила националната самобитност. Неоспорима истина е че безверието и безбожието погубват хората, православната вяра и благочестието ги издигат.

